

По-друге, матеріальним фундаментом освітньо-професійного потенціалу промисловості є мережа закладів освіти, які реалізують освітні програми, зорієнтовані на розвиток промислового сектору країни.

По-третє, інституційний простір формування освітньо-професійного потенціалу визначається освітньою політикою держави, яка пропонує механізм управління поведінкою суб'єктів - носіїв кадрового потенціалу та впливає на його кількісно-якісні характеристики; освітня політика також визначає поведінку закладів освіти щодо забезпечення якості освіти, структури пропозиції освітніх програм тощо.

По-четверте, складовою освітньо-професійного потенціалу варто вважати промисловий сектор України, який в статусі роботодавців та замовників має включатися в систему формування освітньо-професійного потенціалу промисловості (адресні замовлення, цільова підготовка, створення корпоративних університетів, підтримка лабораторій для інженерних спеціальностей тощо).

Усі чотири складові мають своє місце, функціональне призначення та певний вплив на обсяг та якість освітньо-професійного потенціалу. Формалізація змісту кожної складової з метою оцінювання та ідентифікації інструментів впливу є предметом подальших досліджень автора.

Список літератури

Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну. Київська школа економіки. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturii-ukrayini-cherez-viynu-zrosla-do-mayzhe-138-mlrd/> (дата звернення 02.12.2023)

Семінар для підвищення обізнаності і пошуку консенсусу щодо поточних та майбутніх викликів на ринку праці України. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=3741cc27-dbe5-433e-a139-1d480735bc51&title=VidnovlenniaRinkuPratsiTseShliakhDoNashoiPeremogi-TetianaBerezhna> (дата звернення 04.12.2023)

Освіта після другої світової війни. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/education/education-after-world-war-ii> (дата звернення 29.11.2023)

УДК 376.01

Мараховська Наталя
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології,
Маріупольський державний університет,
n.marakhovska@mdu.in.ua
<http://orcid.org/0000-0002-5149-4579>

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ПРОЄКТ BELONG

У Законі України «Про освіту», зокрема статтях 64 та 82, акцентовано на відкритості вітчизняної освіти і науки до міжнародного співробітництва, створення умов для забезпечення «права учасників освітнього процесу на міжнародну академічну мобільність», «популяризації та координації діяльності, пов'язаної з міжнародним співробітництвом», необхідності обміну передовим вітчизняним та світовим досвідом. Важливим є опанування європейських практик

інклюзивної освіти з метою створення у кожному закладі освіти інклюзивного середовища як сукупності «умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей» [1]. Конструювання та функціонування інклюзивних освітніх середовищ у закладах освіти є особливо актуальними у процесі поствоєнного розвитку України, оскільки вони мають допомогти тим, хто постраждав від війни, зокрема біженцям, внутрішньо переміщеним особам та людям з інвалідністю, отримати якісну освіту, відновити життя, укріпити ментальне здоров'я та брати активну участь у суспільстві.

Доцільним є вивчення досвіду реалізації міжнародного проекту Еразмус+ BELONG (Better Education through Long-term Investment into Inclusiveness and Student and Staff Wellbeing – Краща освіта через довгострокові інвестиції в інклюзивність та благополуччя студентів і співробітників). Метою проекту BELONG є посилення почуття приналежності здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників до закладу освіти задля підвищення якості навчання, викладання та досліджень в ЗВО-партнерах проекту, а саме: Університеті Коменського в Братиславі (Словаччина), Університеті Масарика (Чеська Республіка), Центральноєвропейському університеті (Угорщина – Австрія), Університеті Ноттінгем Трент (Велика Британія) та Університеті Мадейри (Мадейра, Португалія) та Словацькій асоціації підвищення якості вищої освіти (AKVV). Діяльність команди проекту спрямована на вирішення питань благополуччя та ментального здоров'я студентів і науково-педагогічних працівників, інклюзивності навчання та викладання, а також вдосконалення навичок професійного спілкування здобувачів освіти з роботодавцями. Для того, щоб охопити якнайбільше учасників з консорціуму проекту та поза його межами, проект має потужний цифровий вимір [3].

На наш погляд, особливо цінним досягненням у процесі реалізації проекту BELONG є розроблення та впровадження курсу професійного розвитку «Інклюзивне навчання» для освітян вищої школи. Метою цього курсу є розвиток інклюзивності в закладах-партнерах проекту через підвищення компетентності викладачів ЗВО в цій сфері. Наприкінці курсу учасники зможуть розпізнавати та задовольняти потреби й очікування різноманітних груп здобувачів вищої освіти; застосовувати сукупність принципів, концепцій, підходів, інструментів та методів викладання для розробки та впровадження нових, або перегляду та збагачення змісту існуючих бакалаврських та магістерських курсів задля підтримки здобувачів у процесі навчання, враховуючи принципи рівності, різноманітності та інклюзії, посилення почуття приналежності до закладу вищої освіти, створення культуровідповідного освітнього середовища та сприяння усвідомленню здобувачами принципів і практик інклюзивного навчання, оцінювання навчання студентів та програмних результатів через саморефлексію, самовдосконалення та критичний підхід.

Курс ґрунтується на активному навчанні як основному методі, за допомогою якого учасники розвиватимуть необхідні знання та навички, й містить наступні частини:

1) тижнева літня школа, котра складається із серії воркшопів, присвячених теоретичним та практичним аспектам інклюзивності у викладанні та навчанні, а саме: «Що таке інклюзивність?», «Від пристосування до інклюзивності», «Інклюзивний дизайн», «Інклюзивні освітні практики», «Вимірювання успіху»;

2) розроблення, впровадження та оцінювання власного курсу учасниками літньої школи в осінньому та весняному семестрах навчального року в співпраці з призначеним тренером з числа фасилітаторів літньої школи або внесення змін до існуючого курсу на основі принципів інклюзивності. Цей етап передбачає розробку робочої програми для нового або існуючого курсу (модулю) та планів щонайменше трьох практичних занять для здобувачів вищої освіти. Учасники викладають курс академічній групі та оцінюють результати навчання студентів [4].

Відомо, що на базі Центру розвитку людського потенціалу Маріупольського державного університету як «освітнього хабу для фахівців, які прагнуть професійно зростати», реалізуються програми професійного розвитку та підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, наприклад, «Розвиток професійної компетенції викладача ЗВО» та «Технології змішаного та дистанційного навчання з використанням Moodle» [2]. Вважаємо за доцільне доповнити перелік програм новими або збагатити зміст представлених тематичними модулями, пов'язаними з теоретико-методологічними засадами інклюзії та особливостями створення інклюзивних освітніх середовищ, для того щоб викладачі опанували відповідні знання та вміння для проектування та реалізації освітніх програм, робочих програм навчальних дисциплін та силабусів на засадах інклюзивності, застосування різноманітних педагогічних методів та прийомів, моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного навчання.

Список літератури

Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року №2145-VIII, редакція від 02.07.2023, підстава – 3143-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

Центр розвитку людського потенціалу. *Маріупольський державний університет*. URL: <https://www.mu.edu.ua/uk/centr-rozvitku-lyudskogo-potencialu> (дата звернення: 24.11.2023).

Course for Faculty Members on Inclusive Teaching. *Comenius University Bratislava*. URL: <https://fphil.uniba.sk/en/services/projects/project-belong/course-for-faculty-members-on-inclusive-teaching/> (дата звернення: 22.11.2023).

Project BELONG. *Comenius University Bratislava*. URL: <https://fphil.uniba.sk/en/services/projects/project-belong/> (дата звернення: 22.11.2023).

УДК [338.2+351]:37.01

Марена Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи,
Маріупольський державний університет,
t.marena@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7970-4005>

Мітько Василь,
аспірант кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет,
vasyl.mitko@mdu.in.ua

ТРАНСФОРМАЦІЯ БЕЗПЕКОВОЇ РОЛІ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ

Освіта протягом усього періоду становлення незалежності України виступала стовпом державотворення та формування національної свідомості, розглядалася як провідник розвитку людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу, що є запорукою успішного майбутнього держави [3]. З іншого боку, останнім часом заклади освіти, особливо університети, стали усе більше позиціонувати себе не просто як освітні осередки, але й як центри взаємодії із громадами, що призвело до посилення «третьої місії» освітніх установ та зростання значення освіти для забезпечення безпеки територій [2]. Освіта сьогодні – не тільки складова безпеки, але й важлива її детермінанта. Особливістю освіти є її здатність впливати